GAUTENG PROVINCE
EDUCATION
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

GAUTENGSE DEPARTEMENT VAN ONDERWYS

PROVINSIALE EKSAMEN

NOVEMBER 2019

GRAAD 11

REKENINGKUNDE
VRAESTEL 2

NASIENRIGLYNE

PUNTE: 150

NASIENBEGINSELS:

1. Strafpunte vir vreemde items is slegs van toepassing indien 'n kandidaat nie punte op 'n ander plek in die vraag vir daardie item verloor het nie (geen vreemde-item-strafpunte vir misplaaste items nie). Geen dubbelpenalisering toegepas nie.
2. Strafpunte vir plasing of swak aanbieding (bv. besonderhede) is slegs van toepassing indien die kandidaat punte vir die bedrae vir daardie item verdien het.
3. Volpunte vir korrekte antwoord. Indien die antwoord foutief is, merk die bewerkings wat voorsien is.
4. Indien 'n vooraansuiweringsyfer as 'n finale syfer getoon word, ken die bewerkingspunt toe vir daardie syfer (nie die metodepunt vir die antwoord nie). Let wel: As syfers aangedui word in memo vir komponente of bewerkings, dra hierdie nie die metodepunt van die finale antwoord ook nie.
5. Tensy anders getoon, moet die positiewe of negatiewe effek van enige syfer in ag geneem word om die punt toe te ken. Indien geen + of – teken of hakie voorsien is nie, aanvaar dat die syfer positief is.
6. Waar aangedui word, ken deelpunte toe om die kwaliteit van antwoorde van kandidate te differensieer.
7. Hierdie memorandum is nie vir verspreiding in die publiek nie, omdat sekere items dalk verkeerd gehanteer is. Aanpassings is gemaak a.g.v. sekere vrae.
8. Waar strafpunte toegepas word, kan die punte vir daardie afdeling van die vraag nie as 'n negatiewe syfer getoon word nie. Waar metodepunte toegeken word vir bewerking, moet die nasiener die redelikheid van die bewerking ondersoek voor die punt toegeken word.
9. Waar metodepunte toegeken word vir bewerking, moet die nasiener die redelikheid van die bewerking ondersoek en ten minste een deel korrek wees voor die punt toegeken word.
10. 'Bewerking' beteken kontroleer bewerking. 'Een deel korrek' beteken bewerking en een deel korrek. Let wel: kontroleer bewerking moet 'n +, -, x, ÷, wees of per kandidaat se antwoord.
11. In bewerkings, moet nie punte toeken vir bewerking as teller en noemer omgeruil is nie - hierdie is ook van toepassing op verhoudings.
12. Met die toekenning van metodepunte, maak seker dat kandidate nie volpunte kry vir enige item wat foutief is nie, ten minste gedeeltelik. Dui aan met 'n ☒.
13. Wees bedag daarop dat party kandidate geldige alternatiewe buite die memorandum verskaf.
14. Kodes: f = vreemde item; p = plasing / aanbieding.

Hierdie nasienriglyne bestaan uit 9 bladsye

Kopiereg voorbehou

VRAAG 1: KONSEPTE EN VERVAARDIGINGSREKENINGE

1.1 KONSEPTE

1.1.1	Direkte arbeidskoste	✓
1.1.2	Direkte materiaalkoste	✓
1.1.3	Verkoop en Verspreidingskoste	✓
1.1.4	Administratiewekoste	✓
1.1.5	Fabrieks-oorhoofsekoste / Bokoste	✓

5

1.2. GROOTBOEKREKENING EN KOSTEBEREKENINGE

1.2.1 ALGEMENE GROOTBOEK VAN WISHY-WASHY VERVAARDIGERS

DT		**GRONDSTOFVOORRAAD**						**B1**	**KT**
2018 Maart	**1**	**Saldo**	**a/b**	✓ 95 000	2019 Feb	28	Goedere-in-bewerking ✓	GJ	✓ 535 000
2019 Feb	28	Krediteure-kontrole ✓	KJ	✓ 521 000			Saldo	o/b	110 500
		Bank ✓ (Vraggeld)	KBJ	✓ 29 500					
				645 500					**645 500**
2019 Maart	1	Saldo	a/b	☑ 110 500					

8

1.2.2 KOSTEBEREKENINGE

Direkte arbeidskoste	
Fabriekslone (272 800 + 28 000)	✓ 300 800

Fabrieksoorhoofse / bokoste		
Indirekte materiaal (20 500✓ + 77 500✓ – 18 000✓)	Een deel korrek	☑ 80 000
Salaris: Fabrieksvoorman		✓ 105 000
Onderhoud : Fabriekstoerusting (37 000 + 11 000)		✓✓ 48 000
Water en elektrisiteit (21 000 x 0,8)	Een deel korrek	☑✓ 16 800
Huuruitgawe (108 000 x 0,8)	Een deel korrek	☑✓ 86 400
Waardevermindering: Fabriek		✓ 60 500
		396 700

13

1.3 BEREKENINGE VIR EENHEIDSKOSTE

1.3.1	**Bereken die direkte materiaalkoste per eenheid.**
	Direkte materiaalkoste per eenheid 768 960 ÷ 4 320 R178✓☑ een deel korrek

2

1.3.2	**Bereken die gelykbreekpunt**
	518 400 ✓ R400 ✓ – R245 ✓ **OF** R155 vir twee punte 3 344,5 of 3 345 tafels ☑ een deel korrek

4

1.3.3	**Behoort die onderneming tevrede te wees met die aantal eenhede wat gedurende 2019 vervaardig is? Verduidelik en verskaf relevante inligting en berekeninge.**
	Ja ✓ Aantal tafels vervaardig is 4 320 bokant die gelykbreekpunt van 3 345 ✓✓ Die besigheid maak dus 'n wins ✓

4

1.3.4	**Die direkte materiaalkoste per eenheid is R152 in 2018. Verduidelik TWEE redes vir die verskil tussen die kostes oor die afgelope die twee finansiële jaar.**
	Enige TWEE geldige redes ✓✓ ✓✓ (een punt vir gedeeltelik korrekte antwoord) • Verhoging in die prys van grondstowwe van verskaffers. • Vermorsing van grondstowwe deur die arbeiders – hulle is nie behoorlik opgelei nie of daar is nie voldoende toesig nie. • Swak beheer oor grondstowwe, voorraad blootgestel aan die risiko van diefstal. • Verhoging in vervoerkoste.

4

TOTALE PUNTE
40

VRAAG 2: REKONSILIASIES, INTERNE KONTROLE EN ETIEK

2.1. BANKREKONSILIASIE

2.1.1 Verskaf TWEE redes waarom dit belangrik is vir 'n besigheid om maandeliks 'n Bankversoeningstaat op te stel.

Enige TWEE geldige redes ✓✓ ✓✓

- Om bedrog te voorkom / te verminder / te voorkom
- Interne kontrole doeleindes
- Foute en weglatings te bepaal
- Opsporing van uitstaande tjeks / deposito's
- Kontroleer of die banksaldo van die besigheid ooreenkom met die bankstaat.

4

2.1.2 Verduidelik hoekom die boekhouer tjek nr. 706 gekanselleer het en in watter joernaal hy die inskrywing gekanselleer het?

- Tjek het verjaar / verval / ouer as 6 maande ✓✓
- KOJ ✓

3

2.1.3 BANKVERSOENINGSTAAT OP 31 AUGUSTUS 2019

	Debiet	Krediet
Kt saldo soos per bankstaat		✓ 6 380
Kt uitstaande deposito		✓ 13 800
Dt uitstaande tjeks:		
Nr. 950	✓ 1 800	
Nr. 980	✓ 8 400	
Nr. 992	✓ 4 420	
Dt bedrag verkeerdelik gekrediteer deur die bank	✓✓ 1 500	
Kt saldo soos per bankrekening	☑✓ 5 560	
een metodepunt vir beide totale	☑ 20 180	20 180

10

2.2 KREDITEUREREKONSILIASIE

	KREDITEURE-GROOTBOEK	KREDITEUR SE REKENINGSTAAT
Saldo	**16 555**	**22 655**
A	-3 500 ✓	
B		-2 700 ✓✓
C		-640 ✓✓
D	-1 040 ✓ ✓ - 520 - 520 1 punt elk	
E		-3 000 ✓
F	-2 000 ✓	
G	+ 6 300 ✓	
Korrekte saldo	☑ **16 315** **1 punt vir beide**	**16 315**

11

2.3 INTERNE KONTROLE EN ETIEK

2.3.1 Watter DRIE stappe moet geneem word aangaande die twee verlore tjeks?

Enige DRIE geldige redes (2x3)

Die bankstaat moet gekontroleer en die volgende moet nagegaan word:

- Of hierdie tjeks aangebied is by die bank vir betaling. ✓✓
- Indien hulle aangebied is vir betaling, identifiseer die begunstigdes en die bedrae op die tjek. ✓✓
- Indien die tjeks nie vir betaling aangebied is nie, stop onmiddellik die betaling van die tjeks. ✓✓

OF

- Die boekhouer moet vir ondervraging / voor 'n dissiplinêre verhoor gebring word.
- Neem regstappe teen die boekhouer of werknemers verantwoordelik hiervoor
- Die bedrae wat gesteel is moet of van die boekhouer / werknemers se salarisse afgetrek word / of hulle moet dit terugbetaal.
- Ontslag / Afdanking van die werknemers / boekhouer verantwoordelik vir die bedrog

Een punt vir gedeeltelik korrekte antwoord

6

2.3.2	**Wat is die implikasies om "Onttrekkings" aan te teken as "Donasies"? Verduidelik EEN punt.**

Enige EEN geldige punt ✓✓

- Donasies word hanteer as 'n bedryfsuitgawe van die besigheid en sal getoon word in die wins-en-verliesrekening

OF

- Donasies sal die netto wins van die besigheid verminder.
- Die eienaar sal dan aanspreeklik wees vir 'n laer persoonlike inkomstebelasting betaalbaar aan die SAID a.g.v. die laer wins.

een punt vir gedeeltelik korrekte antwoord

2

2.3.3 Gee DRIE voorstelle aan bestuur vir effektiewe kontrole oor kontant.

Enige DRIE geldige redes ✓✓ ✓✓ ✓✓

- Die bankversoening moet maandeliks opgestel word.
- Die interne ouditeur moet die inskrywings in die kontantjoernale kontroleer teen brondokumente en stawende dokumente.

OF

- Gereelde kontrole van die kontantbetalingsjoernaal teen die tjekboek
- Daar moet verdeling pligte wees
- Die bestuur / eienaar moet die betalings per tjek magtig
- Maak gebruik van EFO-betalings en versoek 'n SMS-kennisgewing van die bank

een punt vir gedeeltelik korrekte antwoord

6

TOTALE PUNTE
42

VRAAG 3: BEGROTINGS, ETIEK EN FINANSIËLE AANWYSERS

3.1.1 DEBITEURE-INVORDERINGSKEDULE			
Kredietverkope		**November**	**Desember**
September	**144 000**	**14 400**	
Oktober	**149 760**	✓✓ 89 856	✓✓ 14 976
November	**161 280**	✓✓ 40 320	**96 786**
Desember	**187 200**		**46 800**
		***☑** 144 576	158 562

*☑ een punt vir beide totale

7

3.1.2 KONTANTBEGROTING VIR TWEE MAANDE GEËINDIG DESEMBER 2018

ONTVANGSTES	**November**	**Desember**
Kontantverkope	**241 920**	✓ 280 800
Invorderings van debiteure sien 3.1.1	☑ 144 576	☑ 158 562
Rente op vaste deposito		✓✓ 1 300
Huurinkomste	**5000**	✓ 5 000
TOTALE ONTVANGSTE	***☑** 391 496	445 662
BETALINGS		
Kontantaankope van handelsvoorraad	✓✓ 67 200	**78 000**
Betalings aan krediteure	**138 320**	✓✓✓ 148 960
Lening terugbetaling		✓ 24 000
Rent op lening	**3 000**	✓✓ 2 800
Salaris insluitend die bonus (winkelbestuurder)	**20 000**	✓✓ 48 000
Verkoopsassistente se salarisse	**60 000**	✓✓ 62 400
Onttrekkings	**30 000**	✓ 50 000
Toerusting		✓ 20 000
Ander bedryfsuitgawes	✓✓ 138 000	**145 866**
TOTALE BETALINGS	***☑** 456 520	580 026
Kontantsurplus (tekort) **metode**	☑ (65 024)	☑ (134 364)
Saldo aan die begin van die maand	**138 400**	☑ 73 376
Saldo aan die einde van die maand **metode**	☑ 73 376	☑ (60 988)

29

*☑ een punt vir beide totale

3.1.3	**Verwys na transaksie J, en verduidelik waarom die werknemers nie tevrede sal wees met die verhoging van 4% op hul salarisse nie.**
•	Die verhoging is laer as die inflasiekoers teenoor die 20% verhoging aan die bestuur. ✓✓ (Aanvaar enige inflasiekoers tussen 4,1% en 6%) / Huidige koers van 4,96% hoër as 4%

2

3.2 FINANSIËLE AANWYSERS

3.2.1	**Bereken die volgende aanwysers vir die jaar geëindig 28 Februarie 2019:**	
Gemiddelde krediteure-betalingsperiode		**(4)**
½ (43 000 + 47 000) ✓✓ x 365 235 000 ✓ 1 = 69,9 dae of 70 dae ☑		
Voorraadhoudingstydperk		**(4)**
½ (30 000 + 40 000) ✓✓ x 365 235 000 ✓ 1 = 54,3 dae of 54 dae ☑		
3.2.2	**Vergelyk die finansiële aanwysers vir 2018 en 2019 en beantwoord die volgende vrae.**	
	Lewer kommentaar op die voorraadomsetsnelheid en voorraadhoudingstydperk. **(Haal syfers aan)**	**(2)**
	• Voorraadomsetsnelheid het gedaal van 8 keer na 6,7 keer / met 1,3 keer in 2019. ✓ • Voorraadhoudingstydperk het verhoog van 45,6 dae tot 54 dae in 2019 ✓ (see 3.2.1)	
	Verduidelik waarom Nkosi Handelaars bekommerd behoort te wees oor die twee aanwysers en gee EEN punt van advies aan Nkosi Handelaars.	**(4)**
	Verduideliking ✓✓ • Die onderneming kan te veel voorraad aanhou / beweeg te stadig • Kontant wat gebruik kan word om inkomste te genereer, is in voorraad opgesluit **Advies** ✓✓ • Verminder die hoeveelheid voorraad wat aangekoop word • Verbeter die promosie- of advertensiestrategieë	

TOTALE PUNTE
52

VRAAG 4: BTW EN TASBARE BATES

4.1 BTW

4.1.1 en 4.1.2

BTW Ingesluit (R)	BTW Uitgesluit (R)	BTW Bedrag (R)	BTW-inset	BTW-uitset
✓ 575 000	**500 000**	**75 000**		**75 000**
287 500	**250 000**	✓ 37 500	☑ 37 500	
		1 830	✓ 1 830	
	6 400	**960**		✓ 960
	9 800	✓ 1 470	✓ 1 470	
5 405		✓✓ 705	✓ 705	
TOTALE			**41 505**	**75 960**

10

4.1.3 Bereken die bedrag betaalbaar aan / ontvangbaar van die SAID.

6 700 + 75 960 - 41 505 = 41 155 ✓☑ een deel korrek

2

4.2 Verduidelik die TWEE maatreëls wat jy in plek sal stel om te voorkom dat werknemers besigheidsbates vir persoonlike gewin te gebruik?

Enige TWEE geldige punte ✓✓ ✓✓

- Onwillekeurige kontrole van besigheidsbates teen vaste bateregisters.
- Uittekenregister vir skootrekenaars wanneer dit gebruik word.
-

een punt vir gedeeltelik korrekte antwoord

4

TOTALE PUNTE
16

Kopiereg voorbehou